

Paabolaisten Sukuseura ry.

Jäsenlehti n:o 2

1974

J. W. Snellman on sanonut:

"Niin kauan kuin kansakunta rakastaa omaa historiaansa, elettyä muinaisaikaansa, niin kauan on myös toivoa sen tulevaisuudesta. Semmoinen orastava rakkaus on varmin todistus kansakunnan valvotuneesta itsetietoisuudesta, ja sen säilyminen osoittaa, ettei tämä tietoisuus ole hävinnyt, etteivät kansakunnan henkiset voimat ole ehtyneet."

Nämä sanat voitaneen huomattavasti pienempää mittapuuta käyttäen velvoittavina esittää osaltaan jokaiselle suomalaiselle suvulle - mutta varsinkin luovutetun Karjalan osan eri suvulle. Näistä suvuista me, Paavolaisten talonpoikaissuku, olemme yksi niistä harvoista kannakselaisista talonpoikaissuvuista, jolla jo alueluovutuksen tapahtuessa oli olemassa yhdyssiteenään vuonna 1936 Kivennavan Vuottaalla syntysanat saanut Paavolaisten Sukuseura r. y.

Tämän vaatimattoman lehden tarkoituksena on sukuseuran sääntöjen mukaan - ylläpitää yhteyttä suvun jäsenten välillä sekä - levittää tietoja suvun ja sen jäsenten vaiheista ja näin lujittaa sukuhengen ja sukukunnian tuntoa jäsenissä.

Kaiken edellä olevan, kevätalvella 1972 koemielessä julkaistussa sukuseuran jäsenlehdessä N:o 1 kertaalleen jo sanotun olen edellä toistanut ja inhimilliseksi katsottavan unohtamisen varalta saanen uudelleen huomauttaa myös siitä mainitussa lehden numerossa jo ilmaistusta toivomuksesta, että sukuseura jo etukäteen kiitollisena tulee ottamaan vastaan ja säilyttämään tietoja, kirjallisia kuvauksia ja valokuvia sekä muuta kuva-aineistoa sen jäsenten vaiheista. Säilyttämisen arvoisia ovat myös suvun eri haarojen keskuudessa jo osittain taruiksi muuttuneet ja sellaisina vielä muistissa olevat jutut ja kaskut.

Edellä kuvatunlaiset ja mahdolliset muutkin tiedot - myös jäsenlehdessä julkaittavaksi haluttavia asioita toivotaan ja kaivataan - pyydän toimittamaan sukuseuran sihteerille kampreeri Toivo Paavolaiselle osoitteella: Porttikuja 2 F 67, 00940 Helsinki 94.

Sukukokousta kesällä 1974 odoteltaessa.

Lämpimien sukulaisterveisin

Johannes V. Paavolainen (T 62)
Sukuseuran esimies

SISÄLTÖ.

J. W. Snellman on sanonut - Johannes Paavolainen	
Sukuhaaroja - Aarno Tertti	
Mari lähetetään Helsinkiin kouluun - Aarno Tertti	
Esittelemme suvun vanhimman - Jaakko Paavolainen	
Muistelmia - Martti Paavolainen	
Lasten suusta - Lahja Vartola	
Nyt herkii höpsöttämästä - Lahja Vartola	
Suvun vaiheita - Jaakko Paavolainen	
Kohtalon kolhuja - Toivo Paavolainen	
Muistat sie viel - Martti Paavolainen	
Kutsu sukukokoukseen - Johtokunta	

Kansilehti	
Sivu	3
"	4
"	6
"	7
"	8
"	9
"	10
"	12
"	14
"	15

SUKUHAAROJA

Aarno Tertti
T 30

Teksti ja kuvat
omasta sukuhaarasta

Sukuseuran esimies
Johannes V. Paavolainen
Tampere

PAAVOLAISTEN SUKUSEURAN
JOHTOKUNTA

Puheenjohtaja	Johannes Paavolainen	Tampere
Varapuh. johtaja	Lauri Paavolainen	Jaala
Historioitsija	Jaakko Paavolainen	Helsinki
Sihteeri	Toivo Paavolainen	Helsinki
	Toini Muroma	Helsinki
	Lahja Vartola	Lahti
	Reino Paavolainen	Tampere
	Toivo Paavolainen	Helsinki
	Martti Paavolainen	Helsinki

Antti Paavolaisen puoliso Maria
os. Kuortti (1815 - 1892) T 16

MARI LÄHETETÄÄN HELSINKIIN KOULUUN

(Mari Paavolainen, sitt. Sydänheimo, 1865-1921)

Kivennavan laajassa Paavolaisten suvussa on monia Maria -nimisiä tyttöjä, äitejä ja isoäitejä. Minun isoäitini Mari syntyi kauppias Tuomas Paavolaisen ja tämän ensimmäisen puolison Anna Käävän tyttärenä keväällä 1865, huhtikuun 27 päivänä. En ole koskaan häntä nähnyt, koska minun syntyessäni hän oli jo muutaman vuoden ajan ollut kuolleena. Mutta valokuvia ja pikku merkintöjä hänen elämänvaiheistaan minulla on paljon - isävainajani ja muiden sukulaisten sekä koulutovereiden säilyttäminä.

Kuten tiedetään, Tuomas oli se Antti Paavolaisen pojista, joka ensimmäisenä alkoi kauppiaan uran. Joskus 1860-luvulla hän perusti kaupan Ahjärvelle, mutta muutti sen sittemmin Raivolaaan. Mari-tyttären syntymän aikoihin Tuomas-kauppias oli arvelujeni mukaan jo Raivolassa, missä hän paitsi maakauppaa piti kestkievearia. Perimätiedon mukaan hänellä vuonna 1867 oli 12 hevosta tätä toimintaa varten.

Mari Paavolaisen lapsuudenmuistoihin kuuluu mm. se, kun hän oman leskeksi jääneen isoäitinsä Maria Paavolaisen, os. Kuortti (1815-92), seurassa askarteli suuressa tuvassa pärevalkean ääressä; nelivuotias hän oli silloin. Tuon vuosikymmenen vaihteesta hänelle on jäänyt myös mieleen kivennapalaisten joulunvietto, jolloin tuvan lattialla oli olkia levitettyinä. Vuonna 1871 hän muistaa olleensa kinkereillä ja nähneensä kirkkoherra Johannes Hertzin. Seuraavan vuoden jouluna 1872 Mari näki ensimmäisen kerran joulukuusen ollessaan isän ja äidin kanssa Linanmäen pappilassa; tämä meille niin tuttu joulun symboli oli silloin vielä harvinaisuus maaseudulla.

Tuomas Paavolainen oli myös ensimmäinen kirkkoväärtinä toiminut suvun jäsen. Peräti 18 vuoden ajan eli 1870-88 hän tätä arvostettua tointa hoiti. Isän kirkkoväärtinä olo määräsi loppujen lopuksi Mari-tyttären elämänsuunnan. Käytyään Kivennavalla kansakoulun 1875-79 isä lähetti hänet 14-vuotiaana kirkkoherran aloitteesta Helsinkiin valmistettavaksi suomalaisen tyttökoulun 3. luokalle.

Marraskuun 4. päivän illalla 1879 Mari tuli Helsinkiin ja asettui asumaan kirkkoherran sisaren johtajatar Maria Hertzin ylläpitämään koulukotiin eli "kortteeriin", jota kutsuttiin koululaisten keskuudessa "Hertzin puulaakiksi". Siellä asui ennestään mm. kirkkoherran omia lapsia ja suuri liuta näiden serkkuja. Tullessaan Marilla oli mukanaan kirkkoherran kirje Gustav Hertzille, opin tiellä olevalle 25-vuotiaalle pappilan pojalle. Tällainenkin pieni yksityiskohta on meille jälkipolville jäänyt tiedoksi.

Mari joutui asumaan iloiseen tyttöjoukkoon puulaakin toiseen huoneistoon, matalaan puurakennukseen Annan- ja Uudenmaankatujen kulmaukseen. Pieni oli Helsinki noihin aikoihin: vain 40 000 asukasta. - Elämä puulaakissa kulki säännöllisiä

Kauppias Tuomas Paavolainen (1841 - 1908) ja Mari-tytär kesällä 1882.

latujaan. Aamiainen ja päivällinen syötiin yhdessä pääkortteerissa Annankatu 5:ssä. Iltateee voileipineen nautittiin kuitenkin omassa kortteereissa. Sunnuntai-iltaisin keräännettiin leikkimään seuraleikkejä, laulamaan - joskus jopa tanssimaankin. Puulaakilla oli oma sekakuoro, oma mieskuoro ja oma naiskuoro. Johtajatar Maria Hertz - ystävällinen Mari-täti - oli aina itse mukana näissä sunnuntai-iltamissa. Mutta kello 10 illalla täytyi lystinpito lopettaa.

Suomalaismielinen Mari-täti innosti asukkejaan erilaisiin harrastuksiin. Tyttöilä oli parikin suomenkielistä pikku lehteä, joita innolla avustettiin. "Kanerya" -nimiseen lehteen Mari Paavolainenkin kirjoitteli, kun oli tullut tutummaksi. - Säilynyt on myös tieto, mitä tällainen koulukodissa asuminen maksoi: 65 markkaa kuukaudessa.

Kieltää ei kuitenkaan sovi, että koti-ikävä silloin tällöin yllätti kivennapalaistyön. Mutta vähitellen hän sai ystäviä muista kortteerin asukeista, tytöistä ja pojista. Merkittävimmäksi muodostui jo hänen kouluvuosinaan (1880-84) ystävyys kirkkoherra Hertzin veljenpojan Mathiaksen eli Matin kanssa. Tästä tuli vähitellen "Vackra-Mariksi" kutsutun tytön vakituinen ritari, ja nuorten sanottiin - ajan tavan mukaan - olevan "salakihloissa".

Keväällä 1886 Matista tuli ylioppilas, ja nyt nuoret julkaisivatkin kihlauksensa. Seurasi muutaman vuoden koetus aika, jolloin Mari mm. oli vt. postinhoitajana Raivolassa, ja Matti kansakoulunopettajana ja sotaväessä Uudenmaan Tarkk'ampujataljoonassa. Joulua edeltävänä sunnuntaina 1889 Matti ja Mari vihdoinkin vihittiin Kivennavalla.

Mari Paavolainen oli siis jäänyt koulutielle. Mitä sitten niiden 32 vuoden aikana, jotka isoäidilläni oli vielä edessä eletävänään, tapahtui - se on jo kokonaan oma tarinansa.

Aarno Tertti
Viherlaakso
Espoo T 30

Mari Paavolainen
T 30

T 282

Hertz - me S. Hertze 42 (1886)
Gecus: 1970

Maatalous- ja metsätieteiden tohtori
Martti Tertti, ent. Hertz (1898-1940)
Marin poika T 30

T 775

ESITTELEMME SUVUN VANHIMMAN

MARI PIMIÄ os. Pietarintytär Paavolainen,
s. 23.9.1886 Kivennavalla
T 32

Tietojemme mukaan suvun vanhin jäsen tällä hetkellä on lehtorinrouva Mari Pimiä, joka viettää vanhuudenpäiviään Helsingissä Koskelan vanhainkodissa. Ikävuosia hänellä on takanapäin jo 87. Elämänsä parhaat vuodet hän vietti Terijoella, jossa hänen miehensä J.A. Pimiä toimi mm. yhteiskoulun uskonnon lehtorina. Terijoen asemalta hiukan matkaa Kivennavalle päin mentäessä Pimiöillä oli puutarhan ympäröimä kodikas huvila lasikuisteineen. Neljän lapsen äitinä Mari Pimiällä oli paljon työtä, mutta hän oli nuoruudessaan lukenut ylioppilaaksi ollen ensimmäinen naisylioppilas Kivennavalla, ja toimi ainakin ajoittain myös kansakoulunopettajana.

Mari ja Sasu Pimiän evakkotaival alkoi Lahdessa, josta perhe myöhemmin siirtyi Helsinkiin. Aina viime vuosiin asti suvun vanhin nähtiin virkeänä kivennapalaisten ja terijokelaisten riennoissa. "Mari-tädin" puhujan ja kertojan lahjat olivat aina käytettävissä. Nyt ikä jo estää sellaiset harrastukset.

Mari Pimiän lapsuudenkoti oli Kivennavan kirkonkylässä, jossa hänen vanhempansa, Pietari Paavolainen ja Maria Paavolainen (o. s. Kääpä) pitivät maakauppaa ja majataloa sekä harjoittivat maanviljelystä.

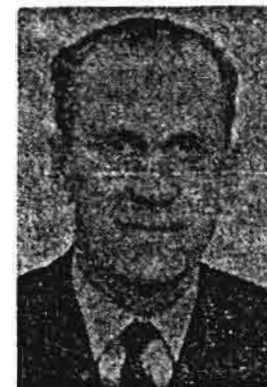
MUISTELMIA

Kertoja:
Anna Maria Mikontytär Paavolainen
os. Pimiä (1878-1949) T 58

Pietariin vietiin suurista taloista maitoa ja luullakseni myöskin rajan lähellä olevista pikkutaloista. Meiltä kauppias Pietari Paavolaiselta - vietiin maitokuorma Pietariin maanantaisin, keskiviikkoisin ja lauantaisin. Samassa kuormassa vietiin myöskin kauppias Matti Porvalin maitolähetys.

Matkaa oli 65 km, kuljetukset hoiti tehtävää varten palkattu mies Juhana Öyry - Mait Juhana -, joka myöhemmin otti nimekseen Paavolainen, isäntäväkensä mukaan.

Öyry aloitti matkanteon aikaisin aamulla vieden Pietariin neljänlaista maitoa - paksukermää, välikermaa, kokomaitoa ja kuorittua maitoa. Maito vietiin suoraan välittäjälle. Tämä kauppias oli Suomi-ystävällinen ja antoi arvoa suomalaisille liikeperiaatteille. Hän kielsi mm. apulaisiaan ottamasta vastaan "natsajua", juomarahoja. Muissa pietarilaisissa maitokaupoissa oli natsaju välttämätön, ellei sitä annettu, happenivat maidot ällistytävän nopeasti ja koko lähetys oli pilalla. Seuraavalla kerralla sai maitomies kuulla kunniansa, että oli tuonut vanhaa maitoa. Anoppini vaati maidonviejää viipymään kaupassa niin kauan, että kauppias ehti todeta maitojen tuoreuden.

Martti Paavolainen
s. 27.12.1903
Kivennavalla T 58

Pietari Antinpoika Paavolaisen T 32 kauppa Kivennavan kirkonkylässä vuodelta 1872

-
Siirtyi kauppias Käävän omistukseen v. 1912, jossa liikettä jatkettiin talvi-sotaan v. 1939 saakka.

LASTEN SUUSTA

Lahja Matintytär Vartola
o. s. Paavolainen
T 36

Matin tyttären muistilista

Värikuva Porvoon Valtiopäivien avauksesta oli lasten jatkuva kiinnostuksen kohde isovanhempien kotona käydessä. Samat kysymykset tehtiin jatkuvasti. "Äiti, mikä kotitalo tää on, ketä nämä ja nämä, ja kukas setä se tuossa on?" ja viimeisen kysymyksen vastaus oli aina "Keisari".

Kerran helluntaipyyhinä Viipurin Tuomiokirkossa olivat papit juhlavissa kasukoissaan poistuneet alttarilta ja saarnavirttä odotellessa pieni Leena tassutteli keskikäytävää, liki alttaria. Katseli tarkkaan ympärilleen ja hihkaisi: "Äiti, millo se keisar tulloo?"

Mummon tekohampaat ihmetyttivät lapsia kovin. Mummon selittäessä, että lääkäri oli hänelle sellaiset hampaat tehnyt, tokaisee Leena: "Mut miul on Jeesukse tekemät hampaat, ei lähe irti, koita vaikka."

Äiti laittoi lapsille omaan pöytään samoja herkkuja, joita aikuisillekin oli toisessa huoneessa, sanoen: "Saatte ottaa mitä tahotte, mut ei piä olla hormu." Hetken kulltua ilmestyy pieni pojanpää oven rakoon, ja kuuluu: "Äiti, onks hormu sellaista ettei saa kaataa?"

Minnes se lihakaupan setä mennee? kysyi pikku Vappu Lahden kisoissa ulkomailaiselta valkeassa urheilutakissa astelevalta herralta.

Evakko-isäntämme oli kysellyt lapsilta sota-ajan kokemuksia, joita nämä vähän ujoina hänelle kertoilivat.

"No, ettekö työ pelännä? kysyi isäntä, johon Kalle totesi: "Eihä se tuo meijä äiti ku ei pelkää mittää, ni ei myökää kehattu."

Pientä poikaa oikaistiin, kun kutsui huvilan ylä-aulaa vintiksi. "Sehän on halli." "No, mut eihä siel oo lihhoikaa."

Kesällä 1941 olimme yhä perin vaillinaisissa oloissa omistaen tuskin välttämätöntäkään. Hyvä ystävämme Tampereella vei lapsia kaupunkia katselemaan. Pistäytyivät Tempossa ja täti kehotti lapsia valitsemaan äidille jotain, pikku yllätykseksi. Valinta oli vaikeaa, ja Kalle miettikin ääneen. "Kun sillä aidillakin on ihan kaikkee."

Mummo sanoo rakastavansa ihan mahdollottomasti pojanpoikaa. "Niin mäekin sua." "Niinkö, vaikka mummo on jo vanha ja ruma", johon Pikku-Perttu - katseensa nostaten lausahaa: "Et sä oo vanha ja ruma, sä oot viel hyvän näköne."

Pieni Perttu oli aamiaispöydässä saanut näpsäyksen sormilleen huonosta käytöksestä. Lounaalla isä tulee pöytään odottaen nöyrää käytöstä. Olipa ällistyyä pahemman kerran kun tyttö laukaisee: "Sieltähän se tuhma isi tulloo, lyöp ommaa lastaa."

NYT HERKII HÖMPSÖTTÄMÄST

mie sanoi mei Pekol äitiipäivä aamun.

Hää ol mukamas nii hiljaa nousevinnaa sängyst ylös. Iha niiko sitä et kuulis ku mies heräjää. Joha puol talloo on valppeil; enneko mejkii Peko ikäne miehepuol kiertellöö itseesä sängy laial. Minnuu ois vähä viel makkoittant, ku illal män myöhäsee Halose Kaisa kans haastelles. Hää hieroo nöpöstel miu toist takakäpälää, se niukaht ku mie viime viikol lankesi. Liek hää routa pörötelt maata pulliaks tie vires ja siihe mie kumpsahi.

Mie vaik kui hututteli Pekkoo viel vähäks aikaa pitkällee, ni ei tehont mikkää, ja mie paninkii sit silmäi kii, ja aatteli et mie vähättele siu touhuistais. Lienenk mie siin torkahtant, mut sit mie heräsi, ko pusu moiskaht poskel ja kahvi hais miu nenähe.

Pekko seisoo sängy vieres vähä ouvo näkösen kukkane kainalos. Hänel on semmo ne käsitys kuka kauneuvest, et se ei saa olla mikkää ympätty yrtti eikä otettu oksa, mut se pittää olla kaik karvonee päivinee, ja se pittää olla potis. Ol täskii iso poti, ol paljo lehtii ja nuppui, ja ol siin jokune kukkakii. Sit hää sano miul et onneks olkoo äitiipäivän, ja et ei hää ossaa oikee sannoo, mitä hää aatteloo. Sit sammaa hengenvetoo hää selitti, et kukatkii ku on nii hinnoissaa ni hää sai tään vähä huokiammal, mut kuha nuu nuput aukiaat, ni sit se on komia.

Mie yritti olla kovast ilone ja yllättynt ja mitä-sie-nyt-miul-tyylii niiku vaatmatto, mut hää sano lapsii luvanneesä hoiella tään tempun, ja iha napskopillee hää sen tekkii. Ol hää keittänt kahviikii, siin ol kyl eellise päivä selkiä kahvi pantu pääl. Pekko on nääs nuuka mies, ja mitä hänt nyt raha-alast tavaraa hukkaakaa heittämaa.

No siin sit juotii yhes kuppi, parikii, mut sit vast miul hyvä miel herahii, ko miul annettii iha omatekone runokii.

Vilpittömät kiitoksemme
tahdomme näin osoittaa,
kun sä aina meitä vaalit,
rohkauset ja suojelet.
Pyykit peset, silittelet,
paketit myös herkulliset,
vaivat monet meidän vuoksi
iloisena kantelet.
Peipon laulu, käen kukku
aamust illan soittelee.
Terveyttä Korkein Sulle
kunpa antais eellehen. -

Ai ku miul ol nolo olo, iha niiko mikä sankar mie nyt täs oisi, tavalline äit vaa. Iha niiko ois silmiäi himertänt.

Mut kaikil Pekkoloil mie tahtois sannoo kiitoksii. Hyvvää se tekköö meil, (ja teilkii) ku työ joskus ootta iha omal tavallaana nii mieltähyrättävä hetasii, ajatelloo

SUVUN VAIHEITA

Jaakko Paavolainen T 84

Kaukolempiälästä Vuottaalle

Pietari Tuomaanpoika Paavolaisella ja hänen vaimollaan Marialla, jotka asuivat Kivennavan Kaukolempiälän kylässä n. 12 km pitkän tavattoman kauniin Suulajärven rannoilla, oli kaikkiaan viisi lasta, joista pari kuoli jo noin kuuden vuoden iässä. Kun isä Pietari 1753 kuoli, jäivät jäljelle leski Maria (51 v.) ja lapset Maria (29 v.), Brita (28 v.) ja Matti (21 v.). Tytär Maria oli tuskin enää Kaukolempiälässä, sillä hän oli kahdeksaa vuotta aikaisemmin mennyt avioliittoon Heikki Kaaponpoika Ylhäisen kanssa. Heikki Ylhäinen kuoli 34-vuotiaana 1755, eikä toistaiseksi tiedetä, oliko tästä 10-vuotisesta avioliitosta lapsia. Maria solmi puoltatoista vuotta myöhemmin uuden avioliiton Johannes Pirisen kanssa. Maria Pirinen kuoli 58-vuotiaana. Hän asui tällöin Räikkylän kylässä, joka on Kaukolempiälään verrattuna jokseenkin pitäjän toisella laidalla. Räikkylän tienoo on Kivennavan korkeinta seutua. Läheinen Kampinmäki oli n. 180 m merenpinnasta.

Marian sisar Brita jäi ikäneidoksi ja lienee suurimman osan elämänsä asunut veljensä talossa. Brita kuoli 1790 Vuottaalla.

Tarinamme päähenkilö tällä kertaa on kuitenkin Matti (s. 15.2.1732). - Mitä voimme tietää hänestä? Ainakin toistaiseksi pääasiassa vain henkilöhistoriaan kuuluvia seikkoja, joilla niilläkin sentään on oma mielenkiintonsa.

Kun Matti oli n. vuoden ikäinen, kuoli hänen 6-vuotias veljensä Johannes. Valborg-sisaren kuollessa Matti oli jo hiukan yli 3 vuotta. Maria-siskon mennessä avioliittoon Heikki Ylhäisen kanssa hän oli jo 13-vuotias, ja isän kuollessa Matti oli täyttänyt 21 vuotta. Voi pitää todennäköisenä, että Matti on joutunut kantamaan päähuolen siitä, että isä saatettiin kirkkomaan multiin keskellä kevätkesän vrehää kuolustusta; Pietari oli kuollut toukokuun 27. pnä.

Matkaa Kaukolempiälästä kirkolle on ollut runsaasti yli penikulman. Noina päivinä tulo "kirkonkylään" ei kuitenkaan liene merkinnyt saapumista sellaiseen keskuksen kuin myöhemmin. Hanskasuonmälle rakennetun kirkon tienoilla lienee ollut vain 3 taloa, joten paikka ei ollut kummempikin kuin Kaukolempiälän kyläkään. Mutta kuitenkin se oli monessa mielessä elämän keskus. Kirkkoherrana v. 1753 oli Johan Salmenius ja suntiona Yrjö Kansonen. Voimme kuvitella ainakin nämä miehet perhepiirin ohella Pietari Tuomaanpojan haudan äärellä.

Älkäämme kuitenkaan salliko mielikuvituksen sokaista ajatustamme siltä mahdollisuudelta, että Pietari olisi tullut haudatuksi paljon lähempänä olleen Kotselän kirkon äärelle. Varmaa tietoa, oliko tämä kirkko enää käytössä ja oliko siellä hautausmaata, ei minulla kuitenkaan ole.

Muutamaa päivää ennen joulua samana vuonna Matti meni avioliittoon Helena Aamtamintytär Mäkeläisen kanssa. Nuorikon isä talollinen Adam Mäkeläinen asui tähän aikaan Holttilan kylässä, hyvin pienessä, vain kaksi taloa käsittäneessä paikassa 5-6 km kirkonkylästä itään. Ainakin vuodesta 1760 Adam kuitenkin asui Joutselässä, joka yli parikymmentä taloa käsittävänä oli pitäjän suurin kylä.

Miten Matti oli 19-vuotiaan Helenansa löytänyt, jää tietenkin arvoitukseksi. Todettakoon kuitenkin, että Holttilan kylä oli vain kilometrin päässä Räikkylästä, jossa Mattin vanhin sisar Maria asui.

Nuori pari asui aluksi Kaukolempiälässä. Esikoinen perheeseen syntyi 1756. Kaksi muutakin lasta ehti syntyä vielä Kaukolempiälässä. 1760-luvun alussa sattui sitten lopullinen käänne.

Elokuussa 1760 oli pitäjän itälaidalla Vuottaan kylässä kuollut isäntämies Tuomas Kuortti. Luultavasti jo v. 1761 Matti ja Helena muuttivat tähän taloon, siten että

Matti ensin oli siinä ns. yhtiömiehenä. Ainakin vuodesta 1763 lähtien koko talo on ollut hänen hallinnassaan. On tuntematonta, mihin tämä muutos elämässä perustui: oston, perintöön tai muuhun. Näin sukumme siteet Kaukolempiälään katkesivat, ja voi sanoa lopullisesti sen jälkeen kuin Mattin äiti 1762 kuoli.

Vaikka uusi kotiseutu Vuottaalla ei luonnollisesti puolesta vetänyt vertoja Kaukolempiälälle, oli sielläkin kyllin armaita ahoja astuttaviksi. Siellä oli pieni järven tapainen, josta lähti Vuottaanjoki. (Se muuten ei virrannut Suomenlahteen vaan Vuokseen päin.)

Mutta ennen kaikkea Vuottaalla oli kylänä ainakin hiukan suurempi kuin Kaukolempiälä, olihan siellä kuusi eri taloa, kun edellisessä oli ollut vain 3-4. Paljonkaan lähempänä kirkkoa se ei kuitenkaan ollut. Kirkolta oli sinne koilliseen suuntaan n. 12 km, mutta kylän läpi kulki Rautuun vievä tie. Sinne mentäessä tuli pian vastaan Kauksamon kylä, ja kirkolle tultaessa jouduttiin ohittamaan Riihisyrjän ja Ahjärven kylät, joista jälkimmäinen oli pitäjän suurimpia (19 taloa). Näin kaiken kaikkiaan muutto Vuottaalle tiesi kosketusta vilkkaampaan ympäristöön.

Matin ja Helenan saapuessa Vuottaalle siellä oli ensinnä Lempiäisen talo, jossa isäntä Paavon lisäksi asui hänen aviossa oleva poikansa Tuomas Virolaisen omistama talo oli autiona. Talossa no 4 asuivat Sipisen veljekset Göran ja Johan, molemmat vaimoineen. Oli vielä Suutarin talo ja Hutrin talo. Vaikkiaan on kylässä silloin ollut ainakin parikymmentä aikuista ja tietenkin lapsia lisäksi.

Ainakin vielä 1762 Mattin ja Helenan talossa (no 3) asui Tuomas Kuortin leski, mutta pian sen jälkeen hän on muuttanut pois. Lisäksi siellä on tähän aikaan ollut loismies Göran Tuitun leski. Myöhemmin näyttää talossa kaiken aikaa olleen yksi renki. Eräänä vuonna Mattin elinaikana mainitaan kaksikin renkiä.

Oliko tuo Vuottaan talo jo tänä aikana samannäköinen kuin tämän sukujulkaisumme kannessa oleva, kertomusten pohjalla piirretty kuva osoittaa, jääköön pohdittavaksi. Varmaa vain on, että se pian täyttyi Mattin ja Helenan perheen jäsenistä. Perheeseen näet syntyi kaikkiaan 12 lasta, heistä kolme jo Kaukolempiälässä, seitsemän Vuottaalla ja kaksi Pykkälän kylässä. Nämä kaksi Pykkälässä syntyneitä olivat Valpuri (1764) ja Heikki (1767), ja on toistaiseksi täysin arvoituskellista, miten tämä on selitettävissä. En ole voinut Pykkälän kylää löytää kartastakaan.

Viimeinen Mattin ja Helenan lapsista näki päivänvalon v. 1779. Helena oli tällöin 45-vuotias. Kun yhtään kaksosparia ei ollut lasten joukossa, voi laskea, että Helena joutui synnyttämään keskimäärin joka toinen vuosi 23 vuoden ajan. Oli siinä elämän arkipäivää äidille, jos tietysti isällekin.

Mutta tietenkin myös lapsikuolleisuus oli suuri. Kaukolempiälässä syntynyt Heikki (1760) kuoli 6 kk iässä, Vuottaalla syntynyt Matti (1762) 3 kk:n vanhana, Maria (1772) isorokkoon 5-vuotiaana, Elias (1772) 2 kk:n vanhana, Simon (1777) n. vuoden ikäisenä, samoin viimeinen lapsista, Anna. Vaikka näistä ennen 5. ikävuotta kuolleista neljä oli poikia, jäi Matilta ja Helenalta silti poikia myös eloonkin. Poikavaltaisuus oli perheessä tyypillistä, sillä kaikista lapsista kahdeksan oli poikia. Kaikkiaan viisi Mattin ja Helenan lapsista kasvoi täysi-ikäiseksi ja perusti perheen.

Matin itsensä kohtaloksi tuli kuolla viidenkymmenen ikäisenä 1782. Kuolinsyyksi on merkitty "hits.feb" eli jokin kuumesairaus, joka on eräs tavallisimmista kuolemansyistä tuon aikakauden kirkonkirjoissa. Matti oli vuotta ennen kuolemaansa tullut valituksi ns. kirkon kuudennusmieheksi. Tämä tekee Mattin varhaisen poismenon sitäkin murheellisemmaksi, sillä voi ainakin kuvitella, että tällaisen yhteiskunnallisen tehtävän sisältämät toimet olisivat tuoneet lisäväriä kannakselaisen talonpojan harmaaseen arkipäivään.

Kuudennusmies-instituutiolla on pitkä historiansa Ruotsi-Suomessa. 1700-luvulla kuudennusmiehet olivat lähinnä kyläpoliiseja, joilla oli hyvin erilaisia tehtäviä: paitsi järjestyksenpitoa heillä saattoi olla rajoitettua tuomiovaltaa, heidän oli tarkkailtava irtolaisia, avustettava manttaaliluetteloiden teossa jne. - Kuudennusmiehen nimiä on Kivennavalta tiedossa ainakin jo vuodelta 1735. Mikko Koistinen, Juho

Kirjavainen, Pertteli Huuhtanen ja Juho Vesterinen olivat tuolloin noin vuosikymmenen ajan kuudennusmiehinä. Matin kuudennusmiestovereita olivat 1781 Martti Nikkanen, Matti Harju ja Antti Hannukainen. Se, että kuudennusmiehiä Kivennavalta oli vain neljä, lienee yhteydessä siihen, että seurakunnallinen hallinto oli jaettu neljään läänin, jotka olivat Riitamaan, Pampplan, Kuokkalan ja Lipolan läänit. Vuottaan kylä kuului Lipolan läänin.

Koska Matista näin oli tullut kuudennusmies, niin voimme pitää varmana, että silloinen kirkkoherra ja muut pitäjän hallinnolliset silmäläiset ovat olleet hänelle tuttuja. Huolimatta periaatteista käytäntöhän usein oli hyvin kirkkoherravaltainen, ja Matti on tosiasiallisesti voinut tulla kuudennusmieheksi esim. silloisen kirkkoherran kutsumana. Kivennavan kirkkoherrana oli aikaisemmin mainitun Salmeniuksen jälkeen ollut Andreas Forselius vuosina 1756-1772, ja tietenkin suuriperheinen Matti on joutunut tavantakaa asioimaan hänenkin kanssa. Kappalaisena oli vuodesta 1756 lähtien ollut Viidistä muuttanut Henrik Pachalen, joka sitten Forseliuksen jälkeen tuli kirkkoherraksi. Voi arvella, että juuri tähän henkilöön Matilla on täytynyt olla kosketusta. Pachalenielle itselleen syntyi avioliitosta peräti 15 lasta, joten lapsirikkaus ja säätyasema eivät ainakaan olleet missään käännteissuhteissa toisiinsa. Erikoinen sattuma on, että Pachalen kuoli noin kaksi kuukautta aikaisemmin kuin Matti.

On selvää, että kuva Matista ja Helenasta, näistä sukumme kantavanhemmista, jää käytettävissä olleiden tietojen valossa vajavaiseksi. Kuva yksilöstä hyvine ja huonoine puolineen jää auki, tiedämme vain heidän ulkoiset vaiheensa ja voimme tehdä vain johtopäätelmiä niiden varassa. Emme voi varmuudella mitata keskimääräistä elämän onnea ja sen vastakohtaa, emme voi Matin elämän suhteellisen varhaisesta päättymisestä tehdä mitään johtopäätöstä hänen elämänsä myötä- ja vastoinkäymisistä. Mutta tässä tilanteessa kuitenkin tuntuisi Matin ja Helenan hautakiviin sopivaksi asettaa sanat: kun se on parasta ollut, on se työtä ja vaivaa ollut.

oo8oo

KOHTALON KOLHUJA

Kivennavan pitäjä oli suuren Venäjän naapurina monien kohtaloiden ja kolhujen vastaanottaja, jotka eri tavoin vaikuttivat rajakyläen kuten Joutselänkin elämään meidän. Silloinen miljoonakaupunki Pietari veti läheisyydellään puoleensa monilla elämän aloilla, joista varsinkin kaupankäynti oli hyvin vilkasta.

Niinä aikoina aloittivat Paavolaisen suvun miehistäkin useat kauppatoiminnan ja menestyivätkin erittäin hyvin laajentuen monipuolisiksi suuryrittäjiksi varsinkin maakauppiaan alalla.

Isänikin Johannes Joosepinpoika Paavolainen synt. 1889 Joutselän kylässä, aloitti isänsä ja isoisänsä perinteiden mukaisesti itsenäisen kauppatoiminnan Kivennavan pitäjän Jalkalan kylässä, jota valitettavasti ehti hoidella vain kovin lyhyen ajan ennenkuin osittain tapaturmaksi tulkittu revolverin laukaus päätti vasta 22 vuotiaan nuoren miehen elämän. Kaipaamaan jäivät tuolloin vaimo ja kolme lasta, joista olin vanhin.

Tapahtumain kulusta on minulle kerrottu seuraavasti:

"Jalkalan kankaalle aloitettiin Venäjän vallan toimesta rakentamaan keuhkotauti-parantolaa, sillä kylän alueella oli harvinaisen kauniita hiekkaisia männikkökankaita, jotka olivat myöskin venäläisten kesäasukkaiden suosiossa. Isäni harjoitti juuri tähän aikaan kauppaa Jalkalassa ja toimitti rakennus- yms. tarvikkeita mm. parantolan työmaalle, myöskin rakennustyömiehistä löyevät useat paikkakuntalaisina olleet luottoasiakkaina."

Johannes Heikki Joosepinpoika
Paavolainen
Joutselkä (1889-1911) T 68

"Tuona kohtalokkaana päivänä rakennusmiehet olivat saaneet tilinsä ja viettivät ns. harjakaisia lähimetsikössä juomalla Terijoelta tuotua olutta sekä pelaamalla korttia. Kuten useasti, niin nytkin, miesten juopuessa vanhat kaunat syttyivät uudelleen maalari Havian ja puuseppä Hakalan kesken, jolloin Havia lähti päihtyneenä kodistaan hakemaan revolveriaan uhaten tappaa Hakalan. Isäni oli juuri onnettomuudekseen tullut paikalle saataviaan perimään ja saanut kuulla riidasta sekä Havian aseenhakumatkasta. Isäni oli tällöin tarttunut puuseppä Hakalaa käsipuolelta ja lähtenyt kuljettamaan häntä pois, mutta maalari Havia oli yllättäen tullut metsäpolulla heitä vastaan ja hihkaissut, että: "Nyt ei Havian Jussi pelkää sataa miestäkään", samalla laukaisten revolverinsa tulijoita kohti, jolloin kuula oli hipaissut Hakalan poskea.

Ehkä tyytymättömänä tulokseensa Havia laukaisi aseensa uudelleen, jolloin kuula oli lävistänyt isäni rinnan, juuri sydämen kohdalta. Kuolema oli seurannut nopeasti ja kaikenlaiset aputoimenpiteet jäivät turhiksi. Havia oli tällöin heittänyt revolverinsa sekä langennut isäni ruumiin viereen itkien ja valittaen ampuneensa hyvän ystävän, jolle hänellä ei ollut mitään kaunaa.

Siihen aikaan ennen ensimmäistä maailmansotaa rauhan vuosina tapaus järkytti kovasti ihmisiä kautta laajan pitäjän. Isä oli ollut ahkerasti yhdistystoimintaan osallistuva sekä hyvin pidetty henkilö, ikätoveriensa kertomusten mukaisesti."

Hänet haudattiin Kivennavan kirkkomaahan hautausmaan perälle, lähitienoolle tunnetuksi tullutta Katri Paavolaisen kaunistautamusta. Kasvatustädin kanssa kävimme usein kirkkomatkojen yhteydessä haudalla ja siellä hän lepäsi mustan puuristin alla kuusien ja pensaiden ympäröimänä.

Toivo Paavolainen
T 86

MARTIN KOKOELMISTA

KARSSONIN Mari (Paavolainen) kertoi, että isäni mummon veli Kuortin Juho toi Tampereelta ensimmäiset pitskat (tulitikut) Kivennavalle. Siihen aikaan Tampereelle perustettiin tulitikkutehdas.

Eräältä Tampereen matkalta palatessaan Juho Kuortti poikkesi Paavolaisen Antin tupaan ja kutsui naapurit kanssaan tupakalle. Kun isännät sitten piippunsa täytettyään alkoivat kaivella tuluksiaan, raapaisi Juho Kuortti tulitikun, se kyti ja savusi kauan, mutta lopulta kaikkien ällistykseksi syttyi palamaan, ja Juho Kuortti tarjosi tulta piippuihin uudella systeemillä.

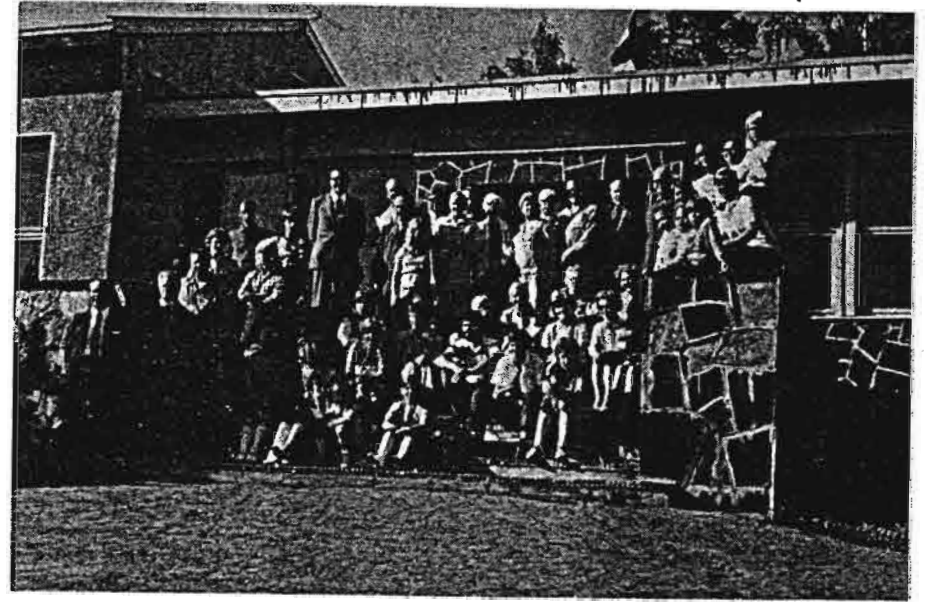
Juho Kuortti kuljetti vakituisesti rahia Pietarin ja Tampereen välillä 1800-luvulla, jolloin rautatietä ei vielä oltu rakennettu.

Martille kertoi:
Tuomas Paavolainen
T 69

"MUISTAT SIE VIEL..."

Paavolaisten Sukuseuran ensimmäinen sukukokous
Vuottaalla 28.6.1936
"Koko suku"

Paavolaisten Sukuseuran sukukokous Lohjalla Kanneljärven
Kansanopistolla 4.7.1971.

HYVÄ SUKULAINEN

Kesämatkoja suunnitellessasi
ota huomioon, että sukukokouksemme pidetään
sunnuntaina kesäkuun 30. päivänä 1974

Kanneljärven kansanopistossa Lohjalla Sammattiin johtavan
tien varrella kauniin Hormajärven rannalla.

Pidä mielessäsi
ja tule tapaamaan sukulaisia.